

Dva primera proizvodnje po odkupljenih licencah

Približno 90 odstotkov vseh licenc iz inozemstva so pri nas odkupila kovinsko predelovalna in elektroindustrijska podjetja. Obvladovanje proizvodnje na podlagi teh licenc napreduje precej počasi. Doslej so podjetja obvladala proizvodnjo v povprečju s 45 odstotki, med tem ko 55 odstotkov delov uvažamo od sopogodbjenikov (inozemskih tvrdk). Zato je več vzrokov. Predvsem ne gredo podjetja, ki so odkupila licence, rada v kooperacijo, oziroma se raje odločajo, da sama osvajajo proizvodnjo in zato zahtevajo tudi precej velike investicije. Razen tega se podjetja pogosto odločajo za uvoz delov tudi zaradi uvoznega koeficienta.

V proizvodnji po inozemskih licencah je posebno visok delež uvoznega materiala v kovinsko predelovalni industriji. Ugodne cene uvoženih delov (zaradi uvoznega koeficienta) so tu eden izmed najvažnejših vzrokov, zaradi katerih proizvajalci niso dovolj zainteresirani, da bi čimprej osvojili licenčne proizvode. Zato vsako povečanje proizvodnje teh proizvodov nujno zahteva, da se v enaki meri angažirajo tudi večja plačilna sredstva, kar neugodno vpliva na plačilno bilanco.

Tako bi bilo koristno raziskati možnosti, da uvoz reprodukcijskega materiala povežemo s stopnjo obvladavanja proizvodnje. V tem primeru bi bili proizvajalci dolžni, da bi hitreje osvajali proizvodnjo po licencah. Vsak pomembnejši porast proizvodnje po licencah bi hkrati pomenil tudi nadaljnje povečanje deleža domače industrije v proizvodnji.

V tej številki objavljamo informacije o proizvodnji po odkupljenih licencah v Industriji motorjev in »Jugostroju« v Rakovici, ki sta dosegla v obvladovanju proizvodnje delov sorazmerno dobre rezultate.

INDUSTRIJA MOTORJEV V RAKOVICI

Obvladali so že 65 odstotkov proizvodnje motornih delov

Na temelju od angleške tvrdke »Perkins« odkupljene licence osvaja Industrija motorjev v Rakovici proizvodnjo motorjev z dvema, tremi, štirimi in šestimi cilindri. Te motorje uporabljajo v številne namene: ugrajujejo jih v traktorje, kompresorje, vozila (tovorne in poštne avtomobile), motorne drezine, gibljive vilice, industrijske agregate in agregate za umetni dež kakor tudi v druge agregate po želji kupca. Prednosti teh motorjev so predvsem veliko skupnih delov, mala poraba goriva, da so lahki, imajo pa tudi v primerjavi z doma izdelanimi dizlovimi motorji ugodno ceno.

Pri obvladovanju proizvodnje delov za te motorje kooperira Industrija motorjev s 36 podjetji v državi, in to s tistimi podjetji, ki so specializirana ali pa se specializirajo za izdelovanje posameznih delov. Industrija motorjev zahteva kot nosilec kooperacije pred sklenitvijo poslovnega razmerja z drugimi podjetji podatke o opremljenosti kooperantov s stroji, o stanju in sposobnostih tehničnega osebja kakor tudi o najkrajšem roku, v katerem lahko kooperant obvlada proizvodnjo delov. Pri tem seveda posvečajo pozornost tudi ponujenim cenam. Da bi zagotovili roke, kakovost in cene vključujo v dobavo enakih delov dve ali več podjetij, to je podpirajo konkurenco.

V obvladovanju proizvodnje po licenci so Industrija motorjev in njeni kooperanti dosegli dober uspeh. Trenutno osvajajo motorje s štirimi cilindri. Odstotek doslej osvojenih delov se giblje okrog 65. do 1. januarja l. 1958 pa se bo dvignil na 85.

V pripravah je tudi osvajanje proizvodnje tricilindrskega motorja, kjer bodo začeli z 32 odstotki obvladanih delov. Tako velik odstotek obvladanih delov v začetku proizvodnje je mogoč zato, ker

so številni deli enaki onim pri motorjih s štirimi cilindri. Prednost »Perkinsove« licence je prav v tem, da so številni deli enaki za vse kategorije motorjev: bati, del siluminskih odlivkov, veriga, ventili in mnogi drugi, kar omogoča tudi lažjo preskrbo z rezervnimi deli.

Proizvodnjo delov za motorje z dvema in šestimi cilindri bodo začeli kasneje. Končno zmogljivost v proizvodnji teh motorjev (tako imenovanih družina IM) naj bi dosegli v l. 1961 in 1962, znašala pa bo 14.000 motorjev na leto. Kolikor bodo to proizvodnjo obvladali, bo Industrija motorjev v Rakovici največji proizvajalec motorjev v naši državi.

Ker je proizvodnja motorjev pri nas nova, je bilo pri sklenitvi pogodbe o odkupu licence od tvrdke »Perkins« dogovorjeno, da se bo določeno število naših inženirjev, tehnikov in mojstrov nekaj časa specializiralo v Angliji. V Angliji se je mudilo pet skupin (skupno 50 oseb), ki so se vrnile s koristnimi izkušnjami in bodo tako veliko prispevale, da bodo obvladali proizvodnjo in priučili mnoge delavce proizvodnje.

Na vprašanje, kakšne težave imajo pri obvladovanju proizvodnje delov, poudarjajo v Rakovici, da prihaja do takih težav predvsem v odnosih z domačimi kooperanti in da prevladujejo v njih subjektivni momenti. Predvsem gre za to, da se kooperanti ne držijo rokov in kakovosti, kar otežkoča organiziranje serijske proizvodnje. To težavo pa ocenjujejo le kot začasno, ker se nobeno podjetje v državi ni ukvarjalo z izdelovanjem teh delov in tako gre za navadne začetniške slabosti, ki nastajajo tudi zaradi pomanjkanja strokovnih kadrov, včasih pa gre tudi za objektivne težave, predvsem za pomanjkanje ustreznega materiala na domačem tržišču.

Uvažajo samo tretjino delov za hladilne naprave

Tovarna hladilnih naprav »Jugostroj« iz Beograda je prevzela nalogo, da začne proizvajati po licenci znane angleške tvrdke hladilne naprave.

Sedaj si tovarna po licenci prizadeva obvladati proizvodnjo kompresorjev komercialnega in industrijskega tipa, kondenzatorjev raznih tipov in velikosti, zbiralcev tekočega amonijaka kakor tudi generatorjev za led zmogljivosti 5 do 25 ton na 24 ur. Tovarna že izdeluje kompresorske agregate za potrebe gostinstva kakor tudi hladilne enote s prisilno cirkulacijo zraka.

Doslej so s temi izdelki opremili nekaj večjih industrijskih objektov (predvsem hladilnic) v Skoplju, Kikindi, Zagrebu in na Kosovem polju. V zaključni fazi so dela na objektih v Strumici, Zaječaru, Mostarju in Brčkem in na prvem delu objektov v Osijeku. Po teh objektih bodo poslali svoje delovne skupine na objekte v Beogradu (velika hladilnica), Sarajevu, Požarevcu, Zrenjaninu, Vrbasu, Kragujevcu in Osijeku (drugi del objekta). Računajo, da bo ves ta program realiziran do polovice prihodnjega leta. Vsi doslej zgrajeni objekti dobro delujejo.

V začetku je tovarna uvažala nad 90 odstotkov opreme. Ta odstotek so počasi zmanjševali, tako da uvažajo sedaj iz inozemstva približno 30 odstotkov opreme. Do takega rezultata so prišli zato, ker so težili za tem, da pri obvladavanju licence zaposlijo čim več domačih podjetij. Pri uresničevanju določenega programa sodeluje danes približno 25 podjetij iz države. Prvotno je bilo na primer določeno, da bodo nekatere električne naprave (kot komandne in razvodne table) uvažali iz inozemstva, ker so mislili, da jih ni mogoče izdelovati pri nas. Na pobudo nekaterih strokovnjakov v tovarni so predlagali, naj bi izdelavo te opreme ponudili našim podjetjem. Pri tem so uspeli in tako danes uspešno opravlja to delo »Rade Končar« iz Zagreba, »Termoelektro« iz Beograda, »Elektrosrbija« iz Ripnja, »Cer« iz Čačka in »Elektroprojekti« iz Sarajeva.

Zaradi uspešnejšega opravljanja naloge so posvetili veliko pozornost usposabljanju kadrov. Doslej je bilo na specializaciji v Angliji 9 inženirjev, šest tehnikov in 15 delavcev. Preživeli so tam 2 do 4 mesece, kar jim je omogočilo, da so obvladali problematiko in specifičnost te vrste proizvodnje. Nekateri izmed njih so se usposobili za projektiranje in so delali štiri mesece v angleških projektivnih birojih. V tovarni organizirajo enkrat na leto tečaj za monterje. Razen tega pošiljajo na montažo posameznih objektov mešane delovne skupine, sestavljene iz izkušenih monterjev in tistih, ki se morajo šele usposobiti za to delo.

Računali so tudi z vzdrževanjem strojev, ki jih bodo izdelali. Doslej je bilo na specializaciji 18 strojnikov, ki so se v času dveh do treh mesecev spoznali z različnimi tipi hladilnic, z načinom vzdrževanja in uporabljanja instalacij (njihova specializacija je bila določena s pogodbo s podjetjem, od katerega so odkupili licenco). Tako bodo dragoceni stroji in naprave pod strokovnim nadzorstvom in kontrolo strojnikov specialistov ki bodo hkrati z njimi manipulirali.